

Linnut

vuosikirja 2015

Linnut vuosikirja 2015

Linnut-vuosikirja on kerran vuodessa ilmestyvä suomalaisen linnuston-seurannan, -suojelelun ja lintututkimuksen vuosikirja.

Julkaisija

BirdLife Suomi ry

Yhteistyössä

Luonnontieteellinen keskusmuseo ja Suomen ympäristökeskus

Kustantaja

BirdLife Suomi ry
Annankatu 29 A 16
00100 HELSINKI
Puh. (09) 4135 3300
Faksi (09) 4135 3322

Vastaava toimittaja

Kalle Ruokolainen

Taitto ja värierottelut

Jyrki Heimonen,
Aarnipaja Ky

Toimituksen osoite

Linnut-vuosikirja
BirdLife Suomi ry
Annankatu 29 A 16
00101 HELSINKI

Painopaikka

Lönnberg Print & Promo, Helsinki 2016

Painos

1800 kpl
ISSN 1455-674X

Kansikuva

Markus Varesvuo/Lintukuva.fi
Haarapääsky *Hirundo rustica*

Linnut-vuosikirja (*The yearbook of the Linnut magazine*) is published by BirdLife Finland in cooperation with Zoological Museum, University of Helsinki and the Finnish Environment Institute. Subscriptions: BirdLife Finland, P.O. Box 1285, FI-00101 HELSINKI.

Linnut-vuosikirja (tidskriften Linnut årsbok) är utgiven av BirdLife Finland och Zoologiska Museet, Helsingfors Universitet och Finland Miljö Central. Prenumerationer: BirdLife Finland, Box 1285, FI-00101 HELSINGFORS.

Tähän vuosikirjaan viitataan seuraavasti: Kirjoittaja, K. 2016: Artikkelin nimi. – Linnut-vuosikirja 2015:xx–xx.

Sisältö

3 Pääkirjoitus

Uhanalaiset lajit

- 4 Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 elinympäristöittäin
Juha Tiainen, Markku Mikkola-Roos, Antti Below, Aili Jukarainen, Aleksi Lehikoinen, Teemu Lehtiniemi, Jorma Pessa, Ari Rajasärkkä, Jukka Rintala, Päivi Sirkiä & Jari Valkama
- 12 Suomen valkoselkätikköjen seurantaraportti 2010–2015
Timo Laine
- 20 Suomen merikotkat 2013–2015
Torsten Stjernberg, Ismo Nuuja, Toni Laaksonen, Juhani Koivusaari, Tuomo Ollila, Seppo Keränen, Hannu Ekblom, Heikki Lokki & Pertti Saurola
- 30 Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2014
Teemu Lehtiniemi

Linnustonseuranta

- 40 Petolintuvuosi 2015, pesimistulokset ja kannankehitykset
Heidi Björklund, Pertti Saurola & Jari Valkama
- 54 Rengastusvuosi 2015
Jari Valkama & Markus Piha
- 64 Lintujen runsauden alueellinen vaihtelu Suomessa
Aleksis Lehikoinen, Juha Honkala, Päivi Sirkiä & Risto A. Väisänen
- 80 Sisämaan seurantapyynti 1986–2015: varpuslintujen kannankehitys, poikastuotto ja elossasäilyvyys
Piha Markus
- 86 Rariteetikomitean hyväksymät vuoden 2015 harvinaisuushavainnot – Rare birds in Finland in 2015
Roni Väisänen, Hannu Huhtinen, Petri Lampila, Aleksis Lehikoinen, Petteri Lehikoinen, Jyrki Normaja & William Velmala
- 102 Pikkuharvinaisuuksien esiintyminen Suomessa vuonna 2015
Eelis Rissanen, Pirkka Aalto, Aki Aintila, Aleksis Mikola, Risto Nevanlinna & Pekka Rahko
- 113 Tiedonantoja
- 114 Pihakisa – helppoa ja koukuttavaa ympärivuotista linnuston seurantaa
Esa Lehikoinen & Simo Veistola

Tutkimus

- 122 Vuoden 2015 linnut: räystä- ja haarapääsky
Heikki Lokki
- 125 Kartoitusmenetelmän vaikutus haara- ja räystäspääskyjen yhdyskuntien koon arvioinnissa
Risto Willamo
- 132 Haara- ja räystäspääskyn pesimäbiotoopit ja pesäpaikat Karjaalla kesällä 2015
Risto Willamo
- 142 Suomen lintujen massat ja siipien pituudet – osa 1: varpuslinnut ilman varislintuja
Markus Piha & Esa Lehikoinen
- 152 Merellisiä IBA-alueita täydennettiin kerääntymisalueilla
Timo Metsänen, Markku Mikkola-Roos, Aki Aintila, Margus Ellermaa & Pekka Rusanen
- 159 Saaristolintujen lentopoikastuotto Porvoon Söderskärillä vuosina 1981–2007
Martti Harjo
- 166 Kosteikkolinnuston muutokset ja pesimäkantojen jakautuminen eri järvityypeille Hämeenkyrössä
Jorma Pessa & Jukka Pessa
- 174 Havaintoja Etelä-Savon ruskosuohaukkojen pesinnöistä
Arto Linnas & Sampo Liukko

Linnustonseurantaan osallistuminen voi aluksi pelottaa ja tuntua hypyltä pesänreunan yli suureen tuntemattomaan. Seurannat tulisikin saada luontevaksi osaksi jokaisen omaa, hauskaa ja helposti toteutettavaa harrastusta. Seurannan pesäpoikanen on päästettävä siivilleen ja näyttämään voimansa! JARI VALKAMA

Kohti entistä parempia seurantoja

Yleinen taloudellinen tilanne ja maan hallituksen säästöpäätökset ovat ulottaneet lonkeronsa myös Luomukseen. Niukoista ajoista huolimatta pystymme jatkamaan perusseurantoja, ellei yllättäviä lisäsäästöjä tule. Monet merkittävät seurannat, kuten vakioreiitit ja petolintuseuranta, ovat kuitenkin lähes täysin ympäristöministeriön antamien määrärahojen varassa. Tähän saakka rahat on aina saatu, mutta rahoituksen tulisi olla vakaammalla ja turvatumalla pohjalla, etenkin kun ympäristöministeriötä oliin jo lakauttamassa viime hallitusneuvottelujen alla.

Yli 100 vuotta jatkuneen lintujen rengastuksen tulevaisuus näyttää valoisalta. Rengastusta on viime vuosina pyritty suuntaamaan yhä enemmän projekteihin (esim. SSP, petolintuseuranta) ja samalla on yritetty satsata myös saatavan tiedon laatuun mm. mitta-aineistoja keräämällä. Olemme myös seuloneet laajasta aineistosta esiin ne osa-alueet, joista toistaiseksi tiedämme aivan liian vähän, ja aiomme suunnata rengastajien kiinnostusta niihin. Rengastukseen liittyvät tietojärjestelmät ovat nyt hyvällä tolalla: toimiston Tipu-tietojärjestelmä toimii, ja rengastajat ovat vastikään saaneet käyttöönsä selainpohjaisen Sulka-järjestelmän rengastus- ja kontrollitietojen ilmoittamiseen. Suuri yleisö voi ilmoittaa rengastuslöytöjä kätevästi verkkolomakkeen avulla.

Petolintuseuranta nojaa vahvasti juuri rengastajien vapaaehtoiseen työhön. Seurannan rungon muodostavat petolinturuudut, joita koko maassa on noin 140. Parhaiten petoruudun tutkiminen sujuu useamman harrastajan yhteistyönä. Petoruutuseuranta keskittyy tällä hetkellä liiaksi eteläiseen Suomeen eikä Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin petolinnuista saada ruutuseurannan avulla juuri minkäänlaista kuvaa. Petoseurannan ja rengastuksenkin uhkana on harrastajien ikääntyminen, ja toimintaan tarvittaisiin kipeästi lisää rengastajia ja avustajia.

Talvilintulaskentojen tilanne on hyvä. Laskettujen reittien määrä on ollut pienoisessa kasvussa, ja uusia reittejä kaivataan taajamien ulkopuolisille metsä- ja ranta-alueille. Ilmastonmuutoksen myötä Suomessa talvehtivien vesilintujen määrä on runsastunut nopeasti ja vesialueiden talviseurantaan on panostettava tulevaisuudessa aina sisämaata myöten.

Osallistujamääriä tarkastellessa vaativampien seurantamuotojen (kuten rengastus ja linjalaskenta) varjoon ovat jääneet kaikkein helpoimmat seurantamuodot, kuten piste- ja vesilintulaskennat sekä pesäkortit. Näihin osallistuu vuosittain vain muutamia kymmeniä harrastajia. Lähes jokainen harrastaja vieraillee vuosittain keväällä lintutornissa kosteikon rannalla tai löytää vahingossa linnun pesän, mutta suurin haaste on saada tämä tieto siirtymään sähköisiin järjestelmiin.

Seurantojen markkinointia edistäisi, jos jokaisessa BirdLife Suomen paikallisyhd-

tyksessä olisi oma laskentavastaava ja jos seurantatietojen ilmoittaminen olisi verkossa mahdollisimman vaivatonta. Paikallistason linnustonseuranta on pyritty avustamaan mm. yhdessä BirdLife Suomen kanssa jo kolmesti järjestetyllä kaikille avoimella laskijatapaamisella. Tätä toimintaa tulee jatkaa ja vahvistaa. Sähköisiin järjestelmiin on tulossa parannusta uuden lajittietokeskuksen ansiosta. Sen järjestelmät mahdollistavat paikallisen tulospalvelun, joka voisi motivoida enemmän yhdistyskohtaiseen seurantaan. Järjestelmät tulisi myös virittää niin, että seurantatietoja ei tarvitsisi syöttää useampaan paikkaan, vaan että esimerkiksi laskentatiedot siirtyisivät Luomuksen järjestelmistä suoraan rajapintojen kautta henkilön omalle BirdLife Suomen Tiira-käyttäjätalille. Yhteistyö BirdLifen Suomen kanssa jatkuu niin tällä kuin muillakin rintamilla.

Suurin yhteinen haaste on saada mahdollisimman moni harrastaja tuntemaan seurannat edes pieneksi osaksi omaa harrastustoimintaa. Seurannoista löytyy eri vaativuustasoja, ja aloittelevatkin harrastajat pystyvät osallistumaan esimerkiksi vesilintuseurantoihin. Jo yhden retkipäivän käyttäminen talvella ja pesimäkaudella seurantatyöhön olisi kaikkien, myös lintujen etu! Lopuksi haluamme esittää nöyryimmät kiitokset kaikille seurantoihin osallistuneille ja niitä mainostaneille!

Aleksi Lehikoinen & Jari Valkama